

РЕТРОСПЕКТИВА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

ОМЕЛЬЧЕНКО О. І., КОЗЛОВА О. А.

УДК 336.761:93

Омельченко О. І., Козлова О. А. Ретроспектива становлення та розвитку ринку цінних паперів

У статті розглянуто історичний розвиток ринку цінних паперів в Україні та світі. Проведено порівняння вітчизняного ринку цінних паперів зі світовим, виявлено його особливості та характерні риси. На основі результатів проведеного контент-аналізу поглядів учених на визначення сутності цінних паперів надане авторське трактування. Також визначені та обґрунтовані основні вимоги до цінних паперів на українському фондовому ринку.

Ключові слова: історичний розвиток, контент-аналіз, ринок цінних паперів, фондова біржа, цінні папери.

Рис.: 3. **Бібл.:** 8.

Омельченко Оксана Ігорівна – кандидат економічних наук, викладач, кафедра банківської справи, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: ome_l_o@mail.ru

Козлова Ольга Андріївна – студентка, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: ollana1992@mail.ru

УДК 336.761:93

Омельченко О. И., Козлова О. А. Ретроспектива становления и развития рынка ценных бумаг

В статье рассмотрено историческое развитие рынка ценных бумаг в Украине и мире. Проведено сравнение отечественного рынка ценных бумаг и мирового, выявлены его особенности и характерные черты. На основе результатов проведенного контент-анализа точек зрения ученых на определение сущности ценных бумаг предложена авторская трактовка. Также выявлены и обоснованы основные требования к ценным бумагам на украинском фондовом рынке.

Ключевые слова: историческое развитие, контент-анализ, рынок ценных бумаг, фондовая биржа, ценные бумаги.

Рис.: 3. **Библ.:** 8.

Омельченко Оксана Игоревна – кандидат экономических наук, преподаватель, кафедра банковского дела, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: ome_l_o@mail.ru

Козлова Ольга Андреевна – студентка, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: ollana1992@mail.ru

UDC 336.761:93

Omelchenko O. I., Kozlova O. A. Retrospective of Formation and Development of the Securities Market

The article considers the historical development of the securities market in Ukraine and world. A comparison of the domestic and the world securities market has been done. Main features and characteristics of this are discovered. The author's definition of securities is offered according to the results of the content analysis of the points of scientist's view to the nature of securities. Also the basic requirements for the securities on the Ukrainian stock market are determined and substantiated.

Key words: historical development, content analysis, stock market, stock exchange, securities.

Pic.: 3. **Bibl.:** 8.

Omelchenko Oksana I. – Candidate of Sciences (Economics), Lecturer, Department of Banking, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: ome_l_o@mail.ru

Kozlova Olga A. – Student, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: ollana1992@mail.ru

Економіка країни будується на основі багатьох факторів. Одним із них є стан ринку цінних паперів, який є важливою частиною фінансового сектора економіки і регулятором багатьох процесів ринкової системи кожної окремої країни і світу в цілому.

Виникнення та розвиток цінних паперів як інструменту фінансового ринку є тривалим процесом, який не зупиняється і сьогодні. І важливим є врахування попереднього досвіду для ефективної діяльності в майбутньому. Дослідження процесів формування фінансового ринку виступає основою для ефективного управління ним не тільки в межах певної країни, а й у всьому світі.

Питанням розвитку ринку цінних паперів займалися багато науковців як іноземних, так і вітчизняних. Серед іноземних вчених варто виділити Е. Бредлі, Р. Тьюлза, Т. Тьюлза [1] та інших. Серед вітчизняних окремо відзначають таких вчених: А. Басова [2], Є. Беседіна [3], Р. Бівшева [4], О. Волошина [4], В. Галанова [2], С. Ткаченко [5], які досліджували розвиток національного ринку цінних паперів. Проте, враховуючи велику кількість робіт, присвячених дослідженню розвитку цінних паперів, недостатньо висвітленим і досі залишається процес роз-

витку українського фондового ринку у порівнянні з іншими країнами світу в сучасних умовах.

Метою статті є визначення характерних особливостей ринку цінних паперів України та його складових.

Виникнення цінних паперів пов'язують з тим історичним періодом, коли люди, отримавши необхідність переміщати велику кількість товарів і грошей, зіткнулися з відсутністю економічно виправданого способу такого руху. Основні етапи розвитку цінних паперів наведено на *рис. 1*.

Передумовою виникнення фондових операцій був процес обміну однієї валюти на іншу між торговцями на ярмарках.

З розвитком товарно-грошових відносин з'являється перший різновид цінних паперів – вексель. Це сталося в Італії в XII ст. Та першу товарну біржу організовують дещо пізніше – у XVI ст. у портовому місті Антверпен. У торгах на цій біржі брали участь представники багатьох країн. Місце проведення було обрано на перехресті торгових шляхів, до того ж ця перша біржа мала своє приміщення. Згодом товарні біржі з'являлися в багатьох великих містах, що викликало пошук нових торгових відносин.

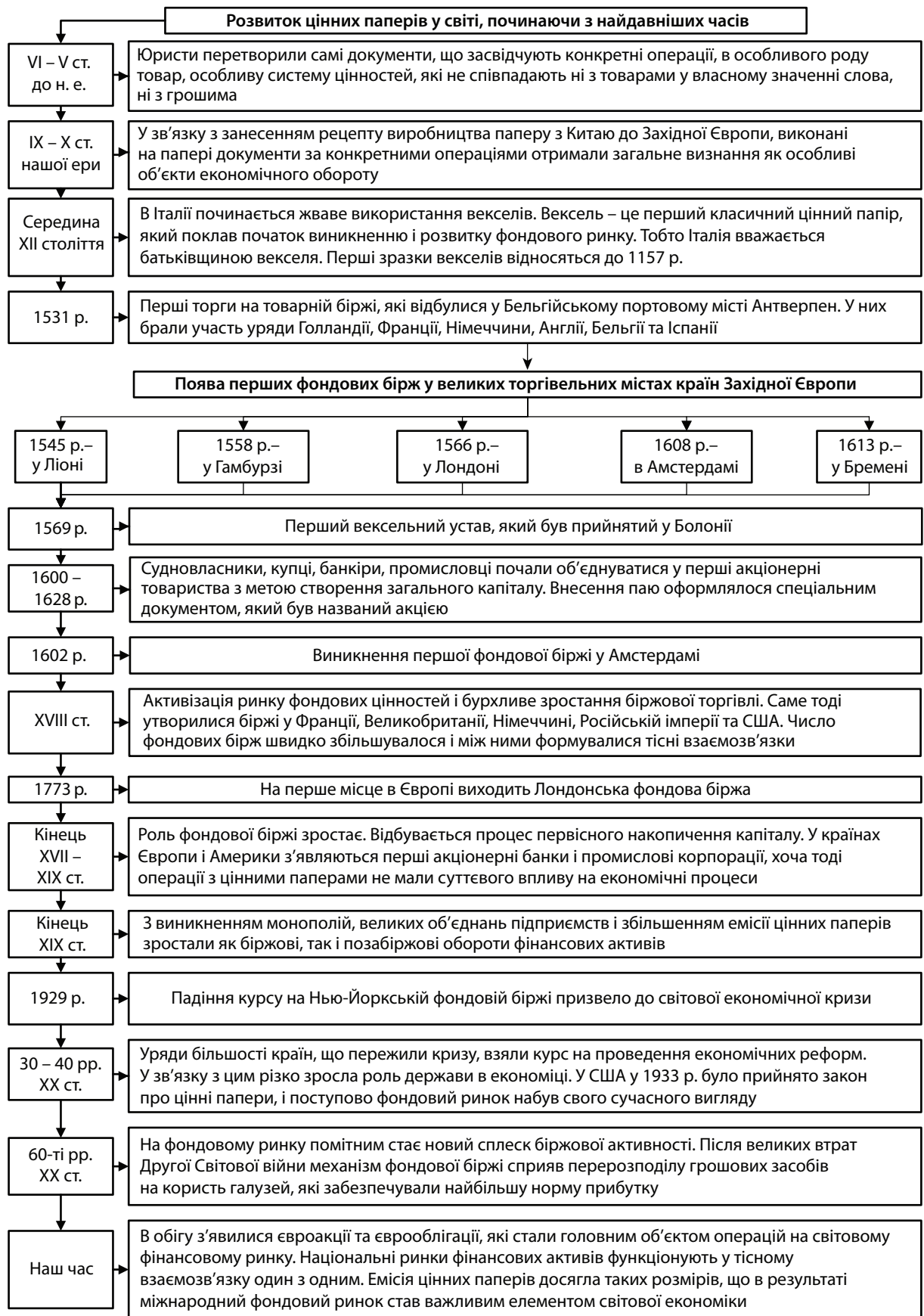

Рис. 1. Світовий розвиток ринку цінних паперів

Товарні біржі були підготовчою платформою для виникнення фондових бірж. Одним із поштовхів до створення першої фондової біржі в Амстердамі у 1602 р.

було прийняття першого вексельного уставу в Болонії у 1569 р. У цілому, XVII століття визначається як період великої активності фондової торгівлі – фондові біржі

з'являлися в усіх розвинених країнах, і кожна з них встановлювала свій порядок торгів. У подальшому розвитку економіки фондовий ринок відігравав значну роль – у процесі первісного накопичення капіталу, у банківській діяльності і в створенні перших акціонерних товариств.

У той час, коли виникають перші фондові біржі, в історію розвитку цінних паперів входить Україна. Точніше, Російська імперія, частиною якої Україна тоді була. Розглянувши роботи [3; 4], можемо виділити три основні етапи розвитку українського ринку цінних паперів, залежно від політичного стану країни (рис. 2): Україна у складі Російської імперії; Україна у складі СРСР; Україна як незалежна держава.

Дослідження етапів розвитку фондового ринку України, зокрема останнього етапу надало можливість виявити такі особливості вітчизняного ринку цінних паперів:

- ✦ висока концентрація власності у сфері руху фіктивного капіталу, що проявляється в закріпленні великих пакетів акцій у руках окремих людей;
- ✦ перевага торгів на неорганізованому ринку;
- ✦ перевага торгів на позабіржовому ринку;
- ✦ професійні учасники ринку обслуговують обмежене коло великих інвесторів, а не широкі верстви населення, як в економічно розвинених країнах.

У минулому цінні папери існували винятково у фізично відчутній, паперовій формі і друкувалися друкарськими способами на спеціальних паперових бланках. Звідси і термін – «цінний папір», тобто реальний, цілком відчутний предмет, що містить записані і такі, що легко сприймаються, відомості та реквізити, який міг бути об'єктом права власності, що знаходяться безпосередньо у власника.

Цінні папери за законодавством України [6] – це грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики між особою, яка їх випустила, та їх власником і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передачі грошових та інших прав, що випливають з цих документів, іншим особам.

Різноманіття та кількість варіантів трактування поняття «цінні папери» вітчизняними та зарубіжними науковцями підтверджує, що і досі існує розбіжність у поглядах на його сутність та відсутня єдина точка зору на визначення даного поняття. Враховуючи цю варіативність та наявність певних об'єднуючих аспектів серед них, для виведення єдиного визначення доцільним є використання методу контент-аналізу [7]. Він використовується авторами як метод кількісного дослідження з метою отримання статистичних даних про частоту згадування в науковій літературі окремих елементів визначення поняття «цінні папери» для подальшого формування переліку найбільш значущих складових. Це, у свою чергу, дозволить уточнити та науково обґрунтувати визначення поняття цінних паперів. Так, на основі результатів проведеного аналізу було запропоновано таке трактування:

✦ *цінні папери* – це документи, що засвідчують права володіння або відносини позики між емітентом та інвестором, і, набувши нових властивостей як товар, передбачають, як правило, виплату доходу, а також можливість передачі грошових та інших прав іншим особам.

На основі дослідження робіт вчених [1 – 5; 8] було узагальнено основні вимоги, яким повинні відповідати цінні папери (рис. 3). Тільки тоді, коли усі ці вимоги виконуються, документ можна вважати цінним папером.

Отже, результати монографічного, історичного та контент-аналізу дали змогу конкретизувати основні особливості цінних паперів як одного із важливих фінансових інструментів постачання інвестиційного капіталу, а також одного з основних складових фінансового ринку – ринку цінних паперів.

ВИСНОВКИ

Історичний розвиток цінних паперів – тривалий і нестійкий процес. Розглянувши розвиток ринку цінних паперів України, можна сказати, що країна ще не досягла достатнього рівня розвитку в цій сфері. Цьому є декілька причин. По-перше, Україна не брала участі у первинному розвитку цінних паперів і усі принципово значущі положення були досягнуті без її участі. По-друге, у часи, коли Україна була у складі СРСР, цінні папери на деякий час навіть виводили з обороту і коли СРСР розпався, Україна виявилася невідповідною до діяльності на фондових ринках, як власних, так і світових. Також законодавче забезпечення функціонування фондових ринків почало створюватися вже після отримання країною незалежності. І навіть маючи у розпорядженні досвід інших країн, достатньо важко зробити за 20 років те, що розвивалося майже десять сторіч. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бредлі Е.** Фондовый рынок / Э. Бредли, Т. Тьюлз, Р. Тьюлз. – М.: Инфра-М, 2000. – 648 с.
2. **Галанов В. А.** Рынок ценных бумаг / В. А. Галанов, А. И. Басов. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 192 с.
3. **Бесєдін Є.** Історія розвитку біржового механізму фінансового ринку України / Є. Бесєдін // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 851. – С. 136 – 140.
4. **Бівшев Р.** Етапи становлення та розвитку фондового ринку України / Р. Бівшев, О. Волошина // Вісник ДонНУЕТ. – 2008. – № 3(39). – С. 9 – 14.
5. **Ткаченко С.** Оцінка стану і перспективи розвитку фондового ринку України / С. Ткаченко // Вісник НБУ. – 2010. – № 8. – С. 44 – 50.
6. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. № 31 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
7. **Омельченко О. И.** Анализ структурных составляющих и уточнение сущности понятия «социальная политика» / О. И. Омельченко, В. Е. Хаустова // Бизнес Информ. – 2009. – № 4 (1). – С. 95 – 98.
8. **Вівчар О. Й.** Сучасні тенденції розвитку ринку цінних паперів в Україні / О. Й. Вівчар, Л. Б. Колеснік // Науковий вісник НЛТУ. – 2011. – Вип. 21.9 – С. 178 – 182.

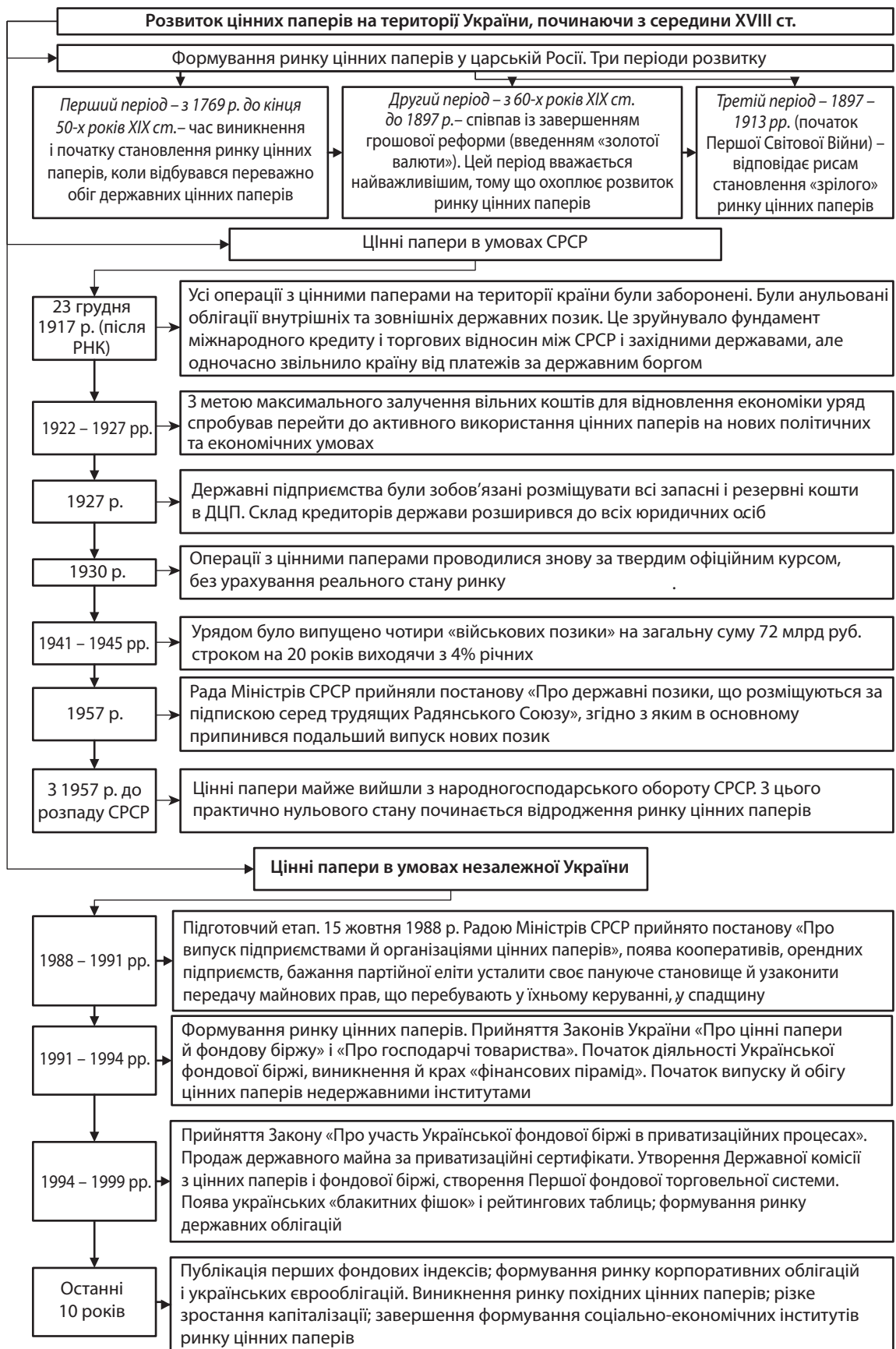

Рис. 2. Розвиток ринку цінних паперів в Україні

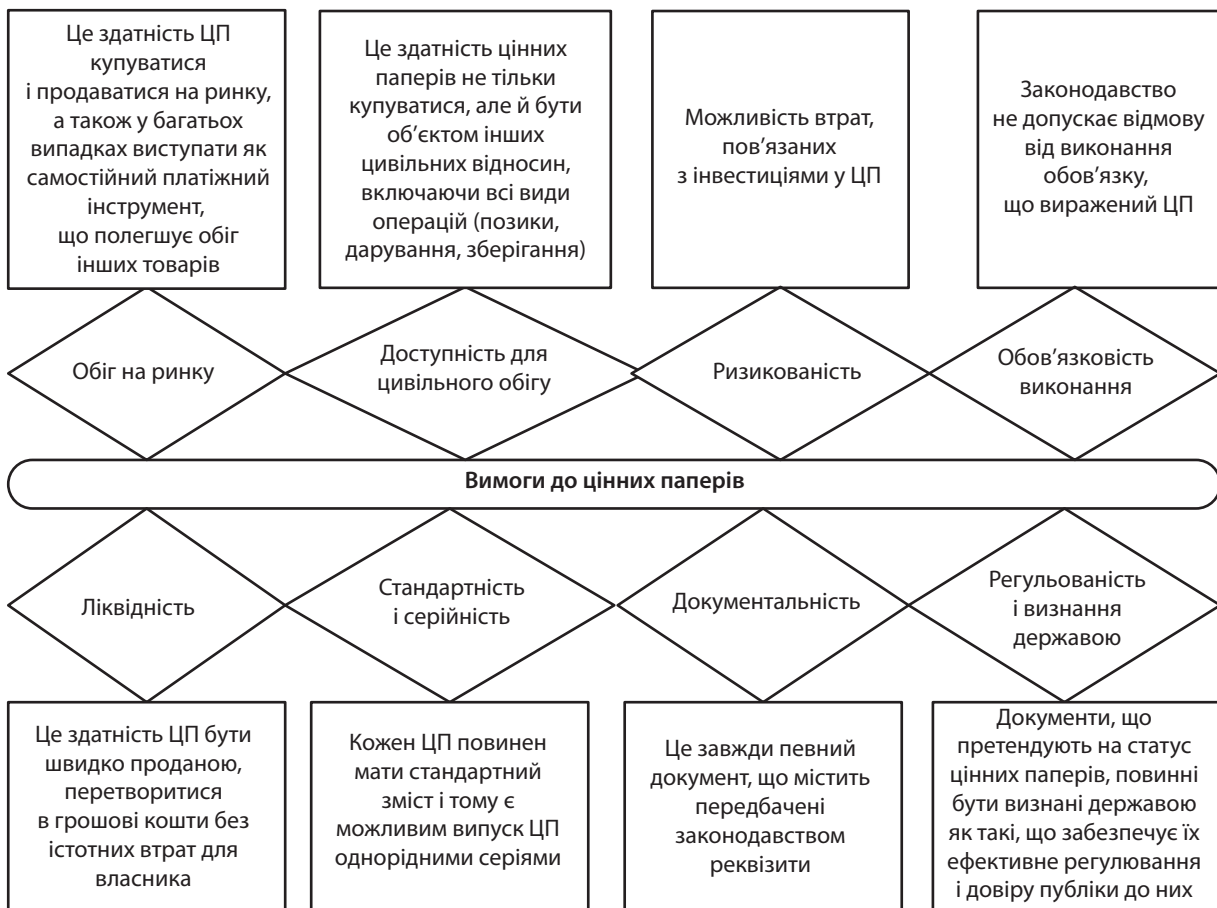

Рис. 3. Вимоги до цінних паперів

УДК 368.9.06

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

НИКОЛАЄНКО С. М.

УДК 368.9.06

Николаєнко С. М. Основні тенденції розвитку ринку медичного страхування в Україні

У статті детально проаналізовано сучасний стан ринку медичного страхування в Україні. Досліджено основні тенденції розвитку ринку медичного страхування. Проведено SWOT-аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування страхових компаній, що діють на ринку медичного страхування. Побудовано матрицю SWOT-аналізу ринку медичного страхування України.

Ключові слова: медичне страхування, страховик, страховий платіж, рівень виплат, SWOT-аналіз.

Табл.: 6. **Бібл.:** 11.

Николаєнко Сергій Миколайович – асистент, кафедра економіки та маркетингу, Житомирський державний університет ім. І. Франка (вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна)

E-mail: nikolayenko_sm@mail.ru

УДК 368.9.06

Николаєнко С. Н. Основные тенденции развития рынка медицинского страхования в Украине

В статье детально проанализировано современное состояние рынка медицинского страхования в Украине. Исследованы основные тенденции развития рынка медицинского страхования. Проведен SWOT-анализ внешней и внутренней среды функционирования страховых компаний, действующих на рынке медицинского страхования Украины. Построена матрица SWOT-анализа рынка медицинского страхования Украины.

Ключевые слова: медицинское страхование, страховик, страховой платёж, уровень выплат, SWOT-анализ.

Табл.: 6. **Библ.:** 11.

Николаєнко Сергій Миколаєвич – асистент, кафедра економіки та маркетингу, Житомирський державний університет ім. І. Франка (вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна)

E-mail: nikolayenko_sm@mail.ru

UDC 368.9.06

Nikolaenko S. N. Health Insurance Mainstream in Ukraine

The article reveals the current situation with the health insurance market in Ukraine. It shows the health insurance market research made for its primary trends. The inner and outer business environments are SWOT-analyzed for the insurance companies acting on the insurance market. SWOT-analysis matrix is developed for the health insurance market in Ukraine.

Key words: health insurance, deposit premium, premium volume, SWOT-analysis.

Tabl.: 6. **Bibl.:** 11.

Nikolaenko Sergey N. – Assistant, Department of Economics and Marketing, Zhytomyr Ivan Franko State University (vul. Velyka Berdychivska, 40, Zhytomyr, 10008, Ukraine)

E-mail: nikolayenko_sm@mail.ru